

With thought

במחשבה -

Overview

The גמרא states that תרומה can be taken במחשבה. Our תוספות discusses what this means.

פירש בקונטרס¹ שנותן עיניו בצד בזה לשם תרומה ואוכל מצד זה ואף על פי שלא הפריש² - רש"י explained that he directs his eyes to one side to designate the produce there for the sake of תרומה, and he may eat from the other side, and even though he did not actually separate the תרומה from the חולין. This concludes פרש"י -

משמע שרוצה לומר משום דכתיב ונחשב שרי לאכול בלא הפרשה - It seems that רש"י wants to say that since the תורה writes 'ונחשב', it is permitted to eat the remaining חולין without separating the תרומה from the חולין -

ושרינן נמי בשתיקה על ידי שנותן עיניו בצד זה וכל זה נפקא³ מונחשב - And it is also permitted to declare it תרומה silently by directing his eyes to one side (without saying that this is תרומה) and all this is derived from 'ונחשב' -

פרש"י with (partially) concurs תוספות:

וכן ודאי דבלא דיבור נמי הוי תרומה מדתנן במסכת תרומות (פרק א' משנה ו) - And indeed it is certain that even without speaking it is תרומה, for the משנה taught in מסכת תרומות -

חמשה לא יתרמו ואם תרמו תרומתן תרומה וקא חשיב אלם - Five people should not separate תרומה, but if they did separate, their תרומה is a valid תרומה, and the משנה mentions a mute as one of these five people -

ומפרש בירושלמי טעמא משום ברכה - And the תורם אלם should not be תורם, because he cannot make a ברכה on the הפרשה; otherwise (if a ברכה was made) the הפרשה can be done במחשבה -

ובפרק ג' דשבועות (דף כו, ב) נמי אמרינן גבי כל⁴ נדיב לב - And in the third פרק of שבועות, the גמרא also states regarding the כל of פסוק

¹ בד"ה ובמחשבה.

² There is a pile of grain before him; he may look to his right and decide that a certain amount of this grain (on his right) will be תרומה, and afterwards he may take the grain on his left side and use it as חולין, even though the תרומה grain was not separated (removed) from the pile of grain.

³ רש"י is saying that רש"י derives two rules from 'ונחשב'; first that the תרומה need not be separated physically from the rest of the produce, and also that it can be designated as תרומה through מחשבה alone without דיבור. We derive both these rules from 'ונחשב', that one only has to think, meaning he need not speak and he need not separate.

⁴ שמות (ויקהל) לה, כב.

לב (all whose heart donated) - נדיב

דהו תרומה וקדשים⁵ שני כתובין הבאין כאחד לענין גמר בלבו אף על פי שלא הוציא בשפתיו -

That תרומה and קדשים are two פסוקים that teach the same thing, regarding one who made up his mind even though he did not utter it with his lips, that by תרומה and קדשים it is considered as if he said it, but since they are כאחד

ולא ילפינן מנייהו שבועה⁶ -

We cannot derive from them regarding an oath that it should be binding במחשבה.

ונחשב agrees with רש"י regarding מחשבה that it is sufficient by תרומה and it is derived from נחשב. However תוספות seemingly disagrees with רש"י regarding הפרשה (physically separating the תרומה) that it too is derived from נחשב.

ולענין לאכול בלא הפרשה אין קפידא לכולי עלמא⁷ -

However regarding eating the תרומה without the חולין being separated, all agree that there is no concern and one may eat the חולין without הפרשה -

אפילו בכל המעשרות דלא כתיב בהו ונחשב⁸ דשרי בכל מקום -

Even by all the מעשרות (not only by תרומה) where ונחשב is not written by them, for it is always permitted to eat the חולין -

אף על פי שעתה אין מפריש כלום -

Even though that now he is not (physically) separating anything -

מעשרות proves that הפרשה is not required even by תוספות -

כדמוכח ההיא דהלוקח יין מבין הכותים (לעיל דף כה, א) דשרי לכולי עלמא⁹ -

As it is evident from the case of one who buys wine from the כותים that it would have been permitted according to everyone to drink the wine without physically separating the תרו"מ in the barrel. Everyone would permit it -

או לאו משום ברירה או בקיעת הנוד ובמעשר שני שרינן כשאומר בצפוננו או בדרומו -

⁵ By תרומה it states ונחשב that it can be taken במחשבה. By קדשים it states לב נדיב; once he made up his mind to give for הקדש he must give it, even though he did not say he is donating it.

⁶ The גמרא there explained that for a שבועה to be valid it must be said, but by thinking alone, the שבועה does not take effect. We cannot derive from תרומה וקדשים that it should take effect even by מחשבה (as the case is by תרומה וקדשים), because they are כתובים הבאים כאחד ב' and nothing can be derived from them. It is evident from that גמרא that מחשבה alone is sufficient to make it תרומה (and this is derived from 'ונחשב').

⁷ The דרשה of ונחשב which allows one to be תורם with מחשבה and באומד is stated by אב"ג, however regarding הפרשה all agree that it is not required and we do not derive it from ונחשב.

⁸ The מעשר of 'ונחשב' is written by תרומת מעשר (which is similar to תרומה), but not by מעשר.

⁹ The case there is when one bought a barrel of wine from the כותים (whom we assume that they are not תרו"מ) and presently he has no vessels in which to place the תרו"מ should he wish to do so, ת"מ maintains he could be תורם the תרו"מ while the wine is still in the barrel and drink the wine and he will separate the תרו"מ later when he has the chance. Other תנאים disagree with him, either because since all the wine is mixed in the barrel we say אין ברירה, we cannot verify which is the תרו"מ and which is the חולין, or (even if we maintain ברירה יש) it is still forbidden for עיי"ש. perhaps he will drink the wine and the barrel will burst and the תרו"מ will not be separated later.

If not for the concern because of ברירה or the bursting of the barrel, and regarding מע"ש we permit eating the חולין, when he says the מע"ש should be from the produce which is in the north or the south side of the produce.¹⁰

תוספות agrees with רש"י that תרומה may be taken without הפרשה, however it is not derived from תרו"מ, and it also applies to all 'ונחשב'.

תוספות asks:

ואם תאמר כיון דשרי תרומה כשנותן עיניו בצד זה אמאי אין מגביהין תרומות בשבת -
And if you will say; since it is permitted to be תורם תרומה when he looks at one side and designates that for תרומה, why cannot we separate תרומה on שבת -
דהא תנן במסכת שבת בפרק נוטל (דף קמא, ב) ר' יהודה אומר אף מעלין את המדומע בא' ומאה¹¹ -
For the תנן taught in מסכת שבת in פרק נוטל that ר"י maintains that we can raise the מדומע if it is one in a hundred -

ופריך בגמרא¹² והא קמתקן¹³ -

And the גמרא there asks; 'but he is fixing' the food -

ומשני דסבר כרבי שמעון בן אלעזר דאמר נותן עיניו בצד זה ואוכל בצד זה -

And the גמרא answered that ר"י agrees with רשב"א who states that in such a case of he looks at one side (and designates it as the תרומה to be given to the כהן) and he may eat on the other side -

ולהכי לא חשיב מתקן בשבת כשמעלהו כיון דאפשר במחשבה¹⁴ והכא נמי אפשר במחשבה¹⁵ -
So therefore according to רשב"א it is not considered מתקן on שבת when he removes the סאה, since it is possible for him to be מתקן only with מחשבה; the question is but here too it is possible to be במחשבה; so why is it prohibited ?!

תרומה and מדומע answers distinguishes between תוספות:

ויש לומר דשאני מדומע שכבר הוא מתוקן -

And one can say that מדומע is different from טבל, since the מדומע was already

¹⁰ However by the wine since it is a liquid he cannot designate a place for the תרו"מ since it will become all mixed up.

¹¹ The rule is that if a סאה of תרומה is mixed up with one hundred סאה of חולין (this is called מדומע), the entire mixture is permitted to be eaten, provided that one סאה is removed (and given to a כהן). ר"י maintains that one may remove this סאה even on שבת.

¹² קמב, א.

¹³ Without removing the סאה it would be אסור for a זר to eat it and now by removing it he is מתקן the food, which is prohibited on שבת.

¹⁴ There is no prohibition of במחשבה, since he is not doing anything, therefore even if he does something, since this can be accomplished by מחשבה, the מעשה is not prohibited.

¹⁵ The question is that since תרומה can be taken במחשבה, it should be permitted to separate it on שבת, just as it is permitted to separate the מדומע (according to ר"י ורשב"א)!

'fixed'; תרומה was already taken; it is no longer טבל, therefore one may remove a סאה to permit eating the rest -

אבל תחלת תיקונו של טבל לא שרינן משום דאפשר במחשבה -

However to begin 'fixing' the טבל, we do not permit it just because it can be done במחשבה -

ואפילו דמאי אסור לתקן בשבת כדמוכח בפרק במה מדליקין (שם דף לד, א) -

For it is even forbidden to fix דמאי on שבת as is evident in מדליקין -

אף על גב דשרי ליתן עיניו בצד זה ולאכול בצד אחר -

Even though that regarding דמאי it is permitted to look one way (and be מפריש מעשר there) and eat on the other side -

כדאמרינן בפרק קמא דחולין (דף ו, ב)¹⁶ גבי רבי מאיר שאכל עלה של ירק:

As the גמרא states in the first פרק of חולין that he ate a vegetable leaf.

Summary

One need not separate (physically) תרו"מ from the חולין in order to eat the חולין.

Thinking it over

1. According to תוספות from where do we know that it is not necessary to physically separate the תרו"מ from the חולין (since he does not derive it from)? (ונחשב

2. מעשר שני ומעשר עני even for במחשבה may be separated to טבל as opposed to דמאי; would one be allowed (according to תוספות) to be במחשבה of דמאי מפריש תרו"מ במחשבה (תוספות) to be? ¹⁷

¹⁶ See there on א, ז. מ. ר"מ ate some vegetables in בית שאן without separating מעשר. The question there is how could he eat it since it is דמאי. The גמרא suggests perhaps he was זה (to separate the דמאי) and he ate אחר בצד. This proves that this היתר of וכו' applies to דמאי as well, and nevertheless it is אסור to be דמאי on שבת מתקן דמאי.

¹⁷ See נחלת משה and רש"ש.